

MESEČEVA
VEŠTICA,
PAUKOLIKI
KRALJ

MARLON DŽEJMS

Prevela
Eli Gilić

■ Laguna ■

Za Širli

SADRŽAJ

ONI ŠTO SE POMINJU U OVOM SVEDOČANSTVU	23
1. BEZIMENA ŽENA	31
2. DEVOJČICA JE ŽIVOTINJA KOJU LOVE	309
3. MESEČEVA VEŠTICA	425
4. VUK I MUNJOPTICA	571
5. NIJE ORIKI	697
IZJAVE ZAHVALNOSTI	731



LEGENDA

1. FASISI
2. MANTA
3. LJUBIČASTI GRAD
4. DŽUBA
5. KU
6. GANGATOM
7. LUALA IUALA
8. KONGOR
9. MFTU
10. MALAKAL
11. DOLINGO
12. KALINDAR
13. VAKADIŠU
14. NIGIKI
15. LIŠ

JUŽNE ZEMLJE



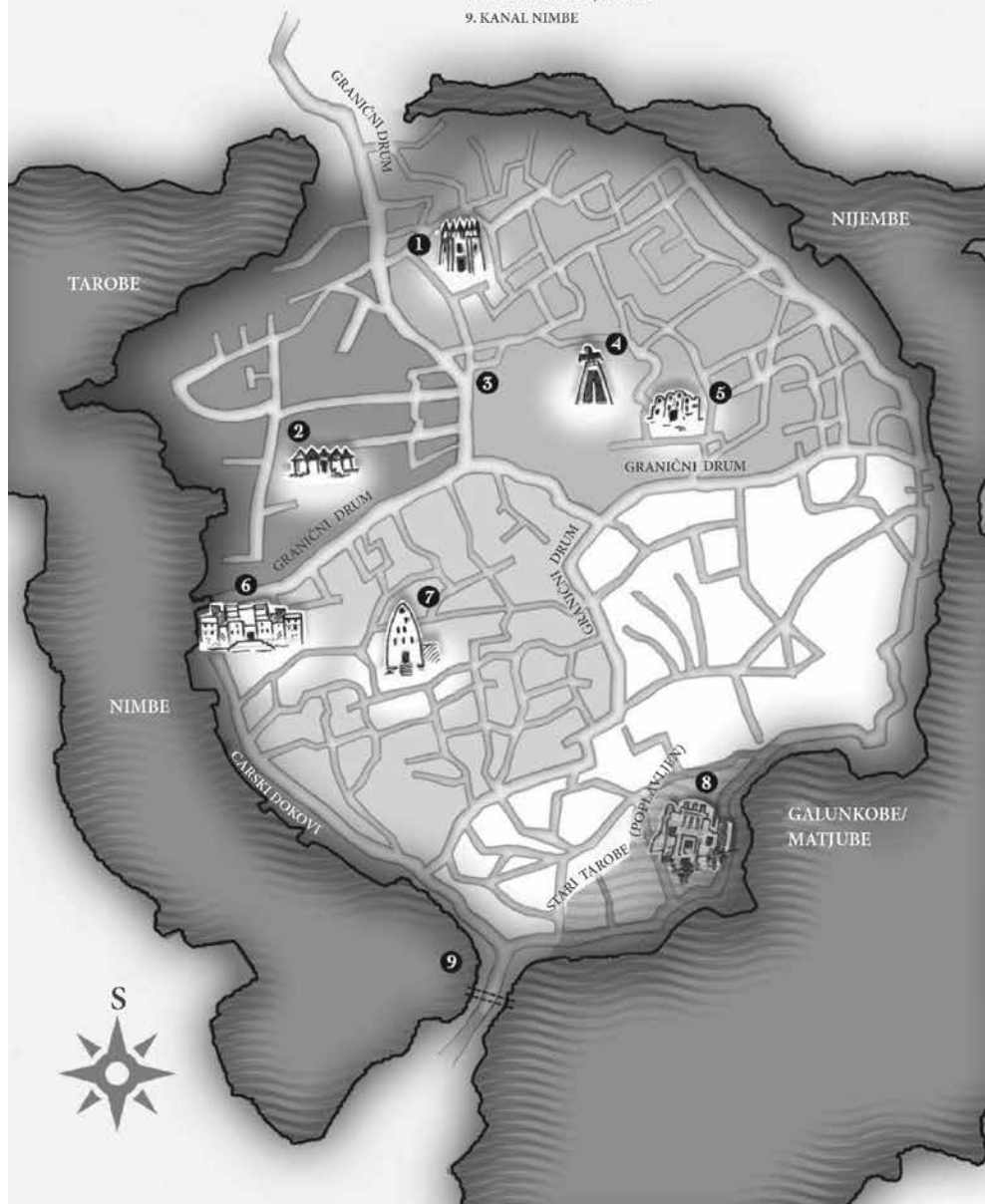
LEGENDA

1. VAKADIŠU
2. GO
3. NIGIKI
4. LIŠ
5. POTOPLJENI GRAD
6. MASI
7. VEME VITU
8. OMORORO
9. MARABANGA

KONGOR

LEGENDA

1. KUĆA ROBE I USLUGA ZA UŽIVANJE GOSPOBICE VADADE
2. KUĆA BASUA FUMANGURUA
3. PROLAZ TRGOVAČA MIRISIMA
4. KULA CRNOG KOPCA
5. KUĆA STAROG GOSPODARA
6. VOJNA UTVRDA KONGORSKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
7. VELIKA DVORANA ZAPISA
8. STARA KUĆA KOJA TONE
9. KANAL NIMBE



FASISI

BAGANDA

MIDŽAGAM
(Lebdeći grad)

TAHA

IBIKU

AGLIKO

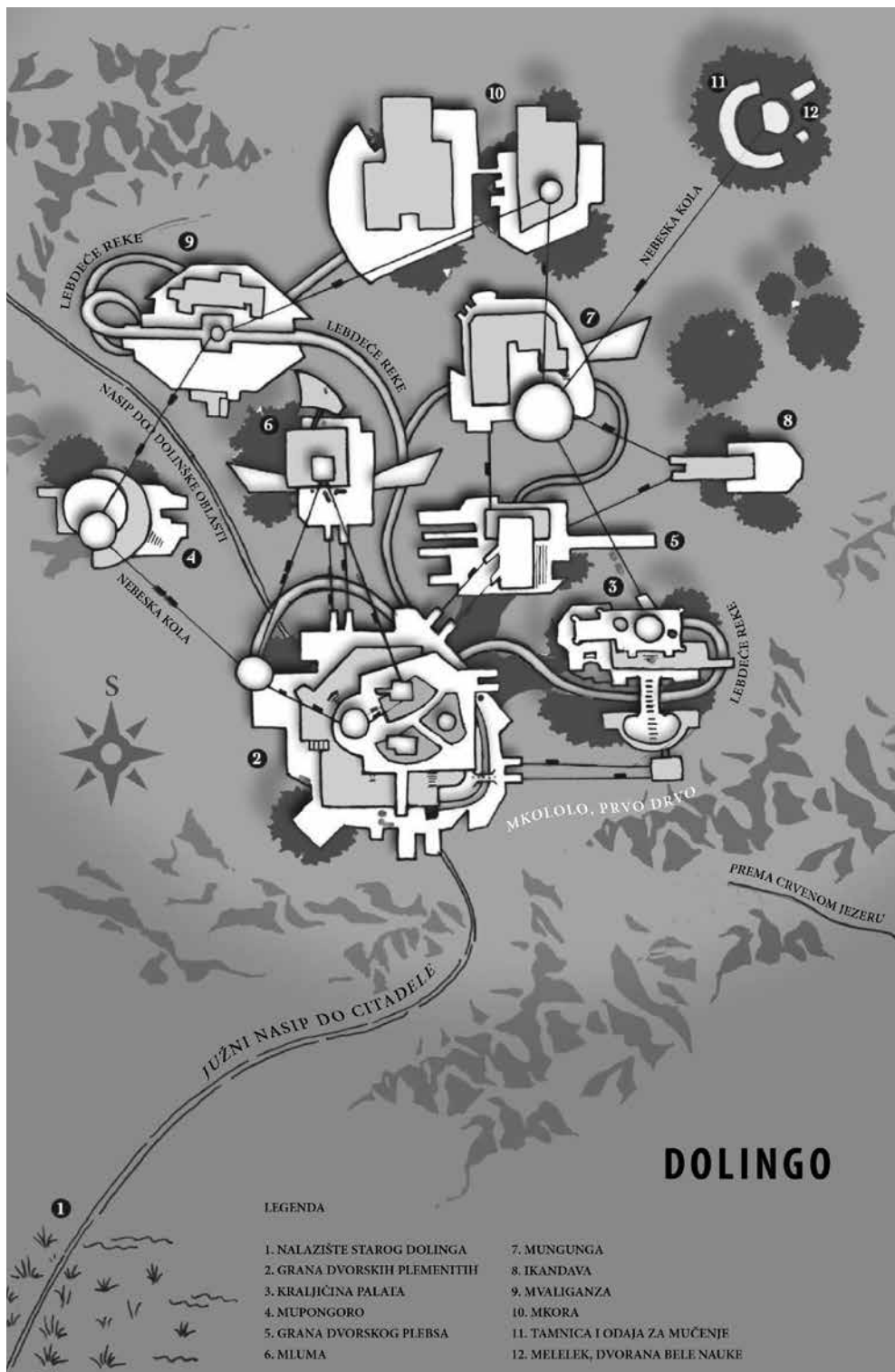
PREMA MANTI

PREMA JUŽNIM KRALJEVSTVIMA

PREMA REČNIM PLEMENIMA

LEGENDA

1. SVETSKI BAZAR
2. BIMBOLINA KRČMA
3. LEBDEĆA DONGA
4. VOJNE BARAKE
5. KEMEOVA KUĆA
6. KUĆA PRIJAVE
7. KRALJEVSKI POSED



DOLINGO

LEGENDA

- | | |
|------------------------------|---------------------------------|
| 1. NALAZIŠTE STAROG DOLINGA | 7. MUNGUNGA |
| 2. GRANA DVORSKIH PLEMENITIH | 8. IKANDAVA |
| 3. KRALJIČINA PALATA | 9. MVALIGANZA |
| 4. MU'PONGORO | 10. MKORA |
| 5. GRANA DVORSKOG PLEBSA | 11. TAMNICA I ODAJA ZA MUČENJE |
| 6. MLUMA | 12. MELELEK, DVORANA BELE NAUKE |

PREMA UVRAČANIM BRDIMA

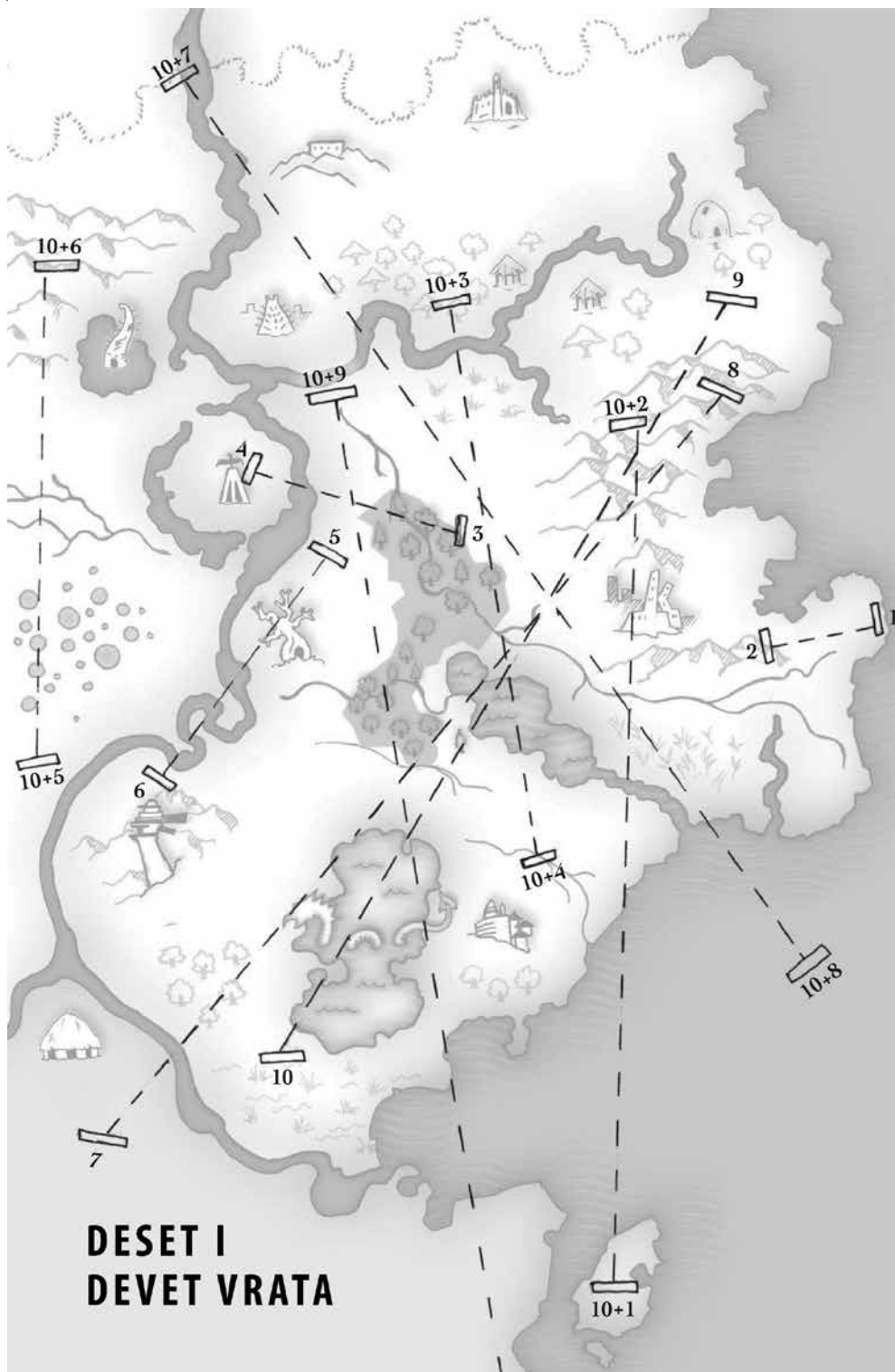
MALAKAL



LEGENDA

- | | |
|--------------------------|-----------------------|
| 1. SEVERNA UTVRDA | 6. TRAGAČEVA KRČMA |
| 2. KUĆA BEZ VRATA | 7. SRUŠENA KULA |
| 3. KUĆA BELEKUNA VELIKOG | 8. POTKRALJEVA KAPELA |
| 4. ISTOČNE BARAKE | 9. JUŽNA UTVRDA |
| 5. ZAPADNA UTVRDA | |

PREMA DOLINI
UVOMOVOMOVOMOVO



DESET I DEVET VRATA

ONI ŠTO SE POMINJU U OVOM SVEDOČANSTVU

U MITUU I KONGORU

SOGOLON, zvana i Zabranjeni Ljiljan i Mesečeva Veštica

NJEN OTAC

NAJSTARIJI BRAT

SREDNJI BRAT

NAJMLAĐI BRAT

PITON ŽENA

GOSPOĐICA AZORA, vlasnica kuće robe i usluga za uživanje

JANJA, jedna njena kurva

DINTI, još jedna

GOSPODARICA KOMVONO, zapovednička žena

GOSPODAR KOMVONO, njen muž

GOSPA GOSPODARICA MORONGO, njena sestra

UKUNDUNKA, čudovište vezano za amajliju

KUVARICA, znana kao Kuvarica

NANIL, robinja

KEME, kraljevski izviđač, maršal fasiske Crvene vojske

VANGEČI, žena Basua Fumangurua

MILITU, isto njegova žena

OMOLUZUI, senoviti demoni koji šetaju po krovovima

MOSI OD AZARA, treći starešina kongorske poglavičine vojske

VEŠTICE MAVANA, zemljane sirene, to jest blatne dženguje

U FASISIJU

JETUNDE, Kemeova žena

KEME, sin

SERVA, ćerka

ABA, ćerka

LURUM, sin

EHEDE, sin

MATIŠA, ćerka

NDAMBI, ćerka

BEREMU, lav

MAKAJA, drugi lav

GOSPA GOSPODARICA DAUNGAURAU, dvorjanka kraljevske kuće Fasisi

GOSPA KABU, dvorjanka

GOSPODAR KABU, njen muž, takođe dvorjanin

SANGOMINI, Sangomini šegrti, sekta prizivača duhova i pronalazača veštica

KVAŠ KAGAR, kralj celog Severa i otac princa Likuda, od kuće Akum

KRALJICA VUTU, njegova druga žena

DŽELEZA, njegova sestra

LOKDŽI, njegova sestra

KVAŠ MOKI, sin Kvaša Kagara, ranije princ Likud

ADUKE, njegov sin blizanac, kasnije Kvaš Liongo
ABEKE, njegov sin blizanac
EMINI, princeza, njegova sestra
MAJOZI, princ, njen muž
KVAŠ ADUVARE, Liongov sin
KVAŠ NETU, Aduvareov sin
KVAŠ DARA, Netuov sin
OKIJAME, kraljevi glasnici
AJESI, kraljev savetnik
ALAJA, južnjački lutajući pesnik
ĐABE, plaćenik, Sedam krila
AUMAUI, Kemeova prijateljica
BIMBOLA, vlasnik krčme u Gou
OLU, ratni heroj, zapovednik Kagarove vojske
VUNAKVE, princezina sluškinja
ITULU, princezina sluškinja
GLAVARKA, vrhovna princezina sluškinja
ASAFI, general u Kagarovoj vojsci
DIJAMANTE, drugi general
SKALA, mrtvi stariji
KANTU, berserk
BOŽANSKO SESTRINSTVO, monahinje tvrđave Manta

NA JUGU

BUNŠI/POPELE, vodeno božanstvo
NSAKA NE VAMPI, plaćenica
OSEJE, njena sestra
NIKA, plaćenik
BISIMBE, ubilačke vodene nimfe

BOLOM, južnjački lutajući pesnik
IKEDE, njegov praunuk, isto južnjački lutajući pevač
JUMBOJE, travnati vilenjaci
ČIPFALAMBULA, velika riba

U MANTI

LETABO, monahinja
LISISOLO, sestra Kvaša Dare
NINKI NANKA, rečni zmaj
PRINC OD MITUA, kao što piše
BASU FUMANGURU, stariji iz Severnog kraljevstva
SESTRA NAMESNICA, vrhovna monahinja božanskog sestrinstva

U DOLINGU

DŽAKVU, taktičar južnog kralja (preminuo)
ŽENA NNIMNIM, gospodarica isceljenja i okrepljujuće magije
KRALJICA DOLINGA, kao što piše
NJEN SAVETNIK
BELI NAUČNICI, najmračniji prizivači duhova i alhemičari
IPUNDULU, vampirska munjoptica
IŠOLOGU, Ipundulu bez gospodara
SASABONSAM, žderač ljudskog mesa s krilima slepog miša
ADZE, vampir i roj insekata
ELOKO, travnati trol i ljudožder
DEČAK, Lisisolin sin, neimenovan

U MALAKALU, KASNIJE KONGORU

SEDAM KRILA, plaćenici

SEDOGO, veoma visok muškarac koji nije džin

AMADU, trgovac robljem

BIBI, njegov sluga

TRAGAČ, lovac znan samo po tom imenu

LEOPARD, lovac koji menja obličja i znan po još nekoliko imena

FUMELI, Leopardov lukonoša

ZOGBANUI, trolovi rodom iz Krvave močvare

VENIN, devojčica odgajena kao hrana za zogbanue

Prevoditeljčina napomena

Marlon Džejms, dobitnik Bukerove nagrade, profesor književnosti na koledžu *Makalester* i profesor kreativnog pisanja, poznat je po poigravanju stilom i zamenarivanju pravopisnih i gramatičkih pravila. Izjavio je da bi oborio svoje studente ako bi pisali kao on. U romanu *Crni Leopard, crveni Vuk* želeo je da likovi zvuče autentično - kao da su izašli iz gvozdenog doba u Africi te je izučavao afričku gramatiku, usvojio šta mu je odgovaralo i odbacio sva pravila koja je doživeo kao moderna. Tako njegovi likovi kažu *razmenićemo reči* umesto *trebalo bi da razgovaramo*, *pravio sam tišinu među nama* umesto *ćutao sam*, kažu *suze su mu tekle reke niz lice*, *između odavde i jezera*. A životinje što pričaju, čudovišta i veštice, budući neuki, koriste konstrukcije *on izdao mi* umesto *izdao nas je*, *polomio ona nogu* umesto *polomio joj je nogu...* Džejmsovi junaci uglavnom sebe stavljaju na prvo mesto u govoru, prave znatnu razliku između muškarca i dečaka, tako da se reč čovek retko koristi, idiomi neretko nisu idiomi a pravila interpunkcije takođe su promenljiva. U ovom nastavku preovlađuje sadašnje vreme čak i kad se odnosi na prošlo i buduće.



1.

**BEZIMENA
ŽENA**

K'hwí mahwín.

PRVO POGLAVLJE

Jedne noći sam bila u džungli snova. To nije bio san, nego sećanje koji mi je uskočilo u san da ga prisvoji. A u snu sećanja je devojčica. Vidi devojčicu. Devojčicu koja živi u staroj termitskoj humci. Njena brata tri, koji žive u velikoj kolibi, kažu da humka izgleda kao trulo srce džina okrenuto naopako, ali ona ne zna šta išta od toga znači. Devojčica, ona čvrsto naslanja usne na šuplji trbuh humke, čiji su zidovi od crvenog blata i grubi na dodir. Nema prozora ako ne zoveš rupu prozorom, a ako je tako, onda mnogo prozora, stvaraju se posvuda i čine da joj svetlost preseca telo gore, dole i ukoso, teraju vrućinu da se ušunja i ostane, i duvaju vetar da vijuga oko šupljine. Termiti je odavno napuštaju, tu humku. Mesto gde niko ne bi držao psa, ali vidi kako to je gde drže nju.

Dve noge se izdužuju, ali i dalje dva štapića, glava se povećava, ali grudi još ravne kao zemlja, možda je u godinama pre nego što joj se telo oslobodi, ali niko se ne trudi da broji njene godine. A ipak ih obeležavaju svakog leta, obeležavaju ih besom i tugom. Oni, njena braća. Tako oni obeležavaju njeno rođenje, o. U to doba godine osećaju zlobu kako pluta do njih poput oblaka, a ona je krivac tome. Dakle, ona skuplja usne jer je to

čvrsto, njene usne čvrste kao zglobovi koje steže. Odlučnost na njenom licu odgovara njenom mozgu. Eto. Rešila je. Pobeći će, ispuzaće iz te rupe i trčaće i nikad neće prestati da trči. I ako joj nožni prst otpadne, trčaće na peti, a ako peta otpadne, trčaće na kolenu, a ako koleno otpadne, puzaće. Možda kao beba koja se vraća majci. Njenoj mrtvoj majci koja nije poživela da joj nadene ime.

Po malom svetlu što kroz ulazne rupe dolazi pa odlazi, ona broji dane. Po vonju kravljih govana, zna da jedan brat rilja zemlju da posadi nove useve, a to može značiti samo da je ili arb ili džidada, deveti ili deseti dan meseca kamsa. Još jednom se osvrće i vidi veliki list na koji oni sinoć bacaju kašu, jedan od samo dva puta kad je hrane svake četvrtine meseca. Kad se sete. Uglavnom je samo puštaju da gladuje, a ako se konačno sete, kasno noću, kažu da je ionako dockan, možda je neki duh nahrani u snovima.

Vidi devojčicu. Gledaj devojčicu dok sluša. Dok njena braća viču kad da seju proso, a kad da odmore zemlju, ona uči da razlikuje godišnja doba. Dani kiše i dani suše govore joj ostalo. Inače, samo je izvuku iz termitske humke konopcem vezanim za obruč koji joj drže oko vrata, vežu je za granu i vuku kroz polje, vičući joj da rukama ore kravlja govna, kozja govna, svinjska govna i jelenska govna. Rukama kopaj zemlju i mešaj govna duboko da bi tvoja hrana, koju ne zaslužuješ, porasla. Devojčica je rođena s ispaštanjem na leđima. I trojici braće se nikad neće sasvim iskupiti.

Gledaj dečake. Njena braća, dva starija smeju se najmlađem koji urla. Dečaci kao kad su se rodili, bez ičega na sebi osim žutih, crvenih i plavih slamenih jastučića na laktovima i cevanicama i majušnim slamenim štitnicima preko zglobova. Dva starija nose šlemove koji izgledaju kao slameni kavezi na glavama. Žuti i zeleni šlemovi. Devojčica ispuzi iz svoje furune da ih gleda. Njen najstariji brat vrti motku visoku kao kuća. On se okreće i vrti i skače kao da igra. Ali onda se kotrlja, skače i

zamahuje motkom pravo prema vratu srednjeg brata. Srednji brat vrišti.

„Kurvinodete!“

„Mi od iste majke“, kaže najstariji brat i smeje se. Okreće se dok trepneš, ali ipak je prespor. Motka mu pali vatru na levom ramenu. On se okreće, smejući se iako udarac pušta krv. Sad će to uraditi. Steže motku obema rukama kao sekiru i trči za bratom, obasipa ga jednim udarcem za drugim. Srednji brat dvaput udara, ali najstariji je prebrz. Zamah i zamah i zamah i udarac i udarac i udarac. Posekotina na grudima, posekotina na levoj ruci, posekotina na donjoj usni, raspolutivši je.

„To samo igra, brate“, kaže srednji brat i pljune krv.

Najmlađi brat pokušava da zategne veliki šlem na malu glavu, ali ne uspeva. „Mogu da pobedim obojicu“, kaže on.

„Vidi ti ovo malo govno. Znaš li zašto idemo na dongu, dečko?“, pita najstariji brat.

„Nisam budala. Ideš da pobediš u borbi motkom. Da ubiješ budalu koja te izazove.“

Oba brata se zagledaju u najmlađeg kao da je stranac koji se upravo pojavio među njima.

„Ti premlad, brate.“

„Hoću da se igram!“

Najstariji brat se okreće prema njemu.

„Ne znaš ništa o dongi. Znaš li za šta je ova motka?“

„Ti gluv? Kažem da se boriš, i da ubijaš!“

„Ne, govno malo. Ovo je prva motka. Kad pobediš, možeš da koristiš svoju drugu motku. Pitaj bilo koju lepu devojkicu koja dođe na borbu motkama.“

Smeška se srednjem bratu, koji mu uzvraća. Najmlađi brat zbunjen.

„Ali na borbi motkama možeš da koristiš samo jednu motku, ne dve.“

„Kao što rekoh. Premlad.“

Srednji brat upire prstom u kurac najmlađeg brata.

„Ha, motka najmanjeg brata je samo grančica.“

Dva brata se smeju dovoljno dugo da bes dođe na lice najmlađeg brata, ne zato što i dalje ne shvata nego zato što razume. Mala devojčica gleda. Kako on grabi motku, koliko daleko unazad povlači zamah, koliko jako udara, posred leđa srednjeg brata. On više, najstariji brat se munjevito okreće i njegova motka brzo tresne najmlađeg po čelu, ponovo zamahuje i udara ga iza kolena. Najmlađi brat pada, a najstariji mu pljušti udarce po celom telu. Najmlađi vrišti, a srednji grabi najstarijeg za ruku. Odlaze, ostavivši najmlađeg da zapomaže u prašini. Ali čim vidi da ga niko ne gleda, on prestaje da plače pa potrči za njima. Devojčica se šunja dalje od kolibe i uzima motku koju su ostavili. Jača i tvrđa nego što je očekivala, i duža. Triput duža od njene visine. Ona zamahuje, udara zemlju i budi prašinu.

Čekamo da vikne četiri puta, eto šta radimo, priča joj najstariji. Dan otišao, ali noć još ne dolazi, a on joj dvaput cima lanac da joj dozvoli da izađe iako je uglavnom samo izvlači bez upozorenja i dok je dovuče do sebe, devojčica se guši. Palmino vino vrti mu glavu, što znači da će pričati o stvarima koje niko nije u blizini da čuje. Cima lanac kao da vuče tvrdoglavog magarca, a ipak je to jedino vreme kad joj dozvoljava blizu kuće. A kad to radi, devojčica se sreće s nepovezanim sećanjem, na to kako je otac podiže i osmehuje joj se, ali osmeh se brzinski ukiseli i ruke mu postaju slabe i prolazi jedan treptaj dok ona lebdi u vazduhu pre nego što padne u prašinu. Čekamo da majka vikne četiri puta, kaže on, jer četiri puta znači da je dečak, a tri da je devojčica. Ali majka nije uzviknula.

Najstariji brat priča priču, ali palmino vino ga tera da je kažu bez oblika. Vidiš mog oca? Vidiš njegov ponos kad majčin stomak počinje da se istura kao da je vodi? Tri sina uskoro će biti četiri, a ako je kćerka može da je uda ako se obogati ili da je proda ako osiromaši. Tvoja braća gledaju kako tvoj otac broji

dok se beba rodi jer će se ona poroditi u kući svoje majke. Svi čekamo da čujemo vesti o dečaku, ali tvoj najmlađi brat najviše jer će on konačno postati stariji brat i raditi ono što starija braća rade. Tvoj otac čeka vesti, ali se i odmara jer konačno sluša šta mu žena govori, Mužu, ova mala kuća ne valja. I napravi je većom, on čini, izbija zid do ambara za pšenicu i pravi ga u veću sobu za dva starija dečaka, pa pravi još jednu sobu za mlađeg dečaka i dečaka što dolazi, pa još jednu sobu za majčino šivenje jer je ona najdivnija među ženama. I jednu za babu koju mrzi: ali ne može dozvoliti da živi sama. Čekamo da majka vikne četiri puta. Ali četiri krika ne dolaze, a ne dolaze ni tri krika. Kad dođemo do babine kolibe, ona kaže: Beba, ona izlazi s nogama napred i pupčanom vrpcom oko vrata. Moja kćerka krvari i krvari i krvari dok ne iskrvari sve, a onda joj oči pobele i ona ode. *Ko oroji adekwu ebila afingwi*, kaže baba, ali još nije bilo vreme da ona predahne. Mala đavolice, majkoubico, ti si kao ona jedna tačka od koje celo oko oslepi.

Vidi kako donosiš kletve na ovu kuću! Moj otac počeo da plače jednog jutra, da igra sledećeg, pa onda da vrišti na pretke zbog njihove pokvarene zabave noću. Mi pričamo sa sveštenikom, kaže on. Mi nosimo amajliju, mi zazivamo bogove grmljavine i bezbednog putovanja, ne jedemo salo, ni zrno, ni meso ubijeno strelom, pa zašto nam onda bogovi donesoše patnju? Ona se raduje svom trbuhu, ona se raduje svom mužu i mi ne ležemo zajedno šest mesečevih krugova, pa zašto nam onda bogovi donesoše patnju? Zašto, kad izlivamo ponude i hvalimo boginju reka koja upravlja vodom u materici? Niko ga ne zove ludim sve dok ga jednog dana ne vidimo kako se sklopčao naopako, koleno iznad grudi i piša sebi u usta. Posle toga, zovemo ga ludim. Treći dan posle rođenja je obred imenovanja, ali niko ne dođe i niko ne ode. Niko se ne usuđuje da ti da ime jer si kletva, a jedino što je gore od rađanja kletve je nadenuti kletvi ime jer svaki put kad kažeš ime, dozivaš nesreću. Stoga nema imena za tebe. I još ovo, malena, niko

ti ne pljune krokodilski biber u usta da spreči da postaneš sramna žena i niko ti ne načini ogrlicu od gvožđa da te odvoji od sveta duhova.

Nova noć. Devojčica oseća povlačenje lanca na vratu, ono se pretvara u vuču pa u cimanje iz termitske humke, toliko jako da ona izleće kroz mali ulaz i pravi veću rupu. I cimanje se nastavlja, kroz blato i prašinu, i kokošja govna, umalo joj ne lomi vrat sve dok se devojčica ne uhvati za lanac, sve dok ne vidi da se sve više približava kući. Okreće se i vidi niko je ne vuče, ali čuje gmizanje po tlu. Džinovski beli i žuti piton repom kači lanac dok ide prema kući, ne znajući da vuče devojčicu. Devojčica, ona se boji šta će piton učiniti kad stigne do kuće njene usnule braće. Ali krik joj ne dolazi na usta, ni uzvik, ni vapaj.

Ali tad pitonov rep sklizne iz lanca. Ne sklizne, ona ga vidi u mraku. Rep se sve više smanjuje kao da zmija usisava samu sebe. Rep se smanjuje kako se zmija raskrupnjava, raste, kao čaura, jer mnogo pokreta tutnji pod kožom. Bele i žute izbočine se okreću i rastežu i obrću i kotrljaju sve dok dve šake ne probiju kožu i ne pokidaju celo telo. Koža spada i podiže se naga žena. Ta žena se nijednom ne osvrne, samo ide prema kući i oko jedne strane. Mala devojčica je prati nekoliko koraka iza, do zadnjeg dela kuće, dok se piton žena penje kroz prozor srednjeg brata. Ona sedi u prašini i mraku, slušajući tišinu, sve dok muški uzvik ne dolebdni iz bratovljeve sobe. Glasniji i glasniji, taj uzvik, dovoljno glasan da je natera da skoči na noge i dotrči do prozora, koji je previsok za nju, tako da u mraku traži nešto na šta će se popeti i nalazi samo hoklicu s jednom slomljenom nogom. Uljana lampa slabo osvetljava sobu. Njen brat je na podu i piton žena ga jaše. Skače gore-dole kao da pokušava da uhvati nešto, brat se trza i uvija kao da ga neko grubo bije. Onda on viče da ga dokrajči, on mrtav, i celo telo mu se ruši na pod. Onda on brizne u plač iako piton žena ne kaže ništa sve to vreme. Niko ne dolazi ovamo osim ove kurve veštice, kaže on. Ja nisam kurva ni veštica, ti samo proklet, odgovara ona.

Ti i tvoja braća i vaš ludi otac i mrtva majka. Toliko prokleti da vam se samo kurve približavaju.

„Trebalo bi da ubiješ devojčicu“, kaže piton žena.

„Već probao da je ubijem, ali ona se vraća“, odgovori brat. Mala devojčica umalo ne padne sa stolice.

„Četiri dana pošto ona otera mog oca u ludilo, a moju majku u drugozemlje, mi, moja braća i ja, odnesemo je i ostavimo u dubokom šipražju. Ali veruješ li da prokleta devojčica nalazi put natrag? Ona još i ne puzi. Ljudi iz sela kažu da je Jumboje, travnati vilenjaci, hrane nektarom i izmrvljenim orasima. Mala čarobnica, zvali su je. Zbog nje, selo nas izbegava. Krive nas kad kiša ne padne, ili usevi slabo rode. Slušajte, kažem ja ljudima, dođite i uzmite je ako je želite. Baš me briga šta ćete da radite, ali niko ne dođe. Nas tri se sami podižemo hranom koju nam ljudi ostavljaju dok ne možemo sami da je gajimo. Ona je razlog što nas izbegavaju. Zbog nje neću imati nijednu ženu osim tebe.“

„Ja ne tvoja žena“, kaže piton žena.

Mnogo mesečevih krugova dolazi i odlazi, noseći godine sa sobom. Ona je sad veća, s kosom u prljavim pramenovima što vise dok ih ne pokida i glasom koji nekad prevari njenu braću da pomisle kako čuju majku. Ona uči o ponašanju velikih ljudi jer joj nijedna izlanuta reč ne promiče. Više od dvaput najmlađi proba da je ošamari, ali ona mu hvata ruku i vraća mu šamarom. Niko je ne uči pesmama te smišlja svoje, i počinje da vidi nebo na kraju konopca. A ipak i dalje živi u termitskoj humci, i dalje ore zemlju i kozja govna, i dalje je bičuju iz zabave, i dalje je najmlađi šutira dok ne padne i skače joj po leđima i gura je duboko u blato. Jer ako si ubila našu majku, trebalo je bar da ispadneš dečak, kaže on. Ona oseća kako se kreće kroz mnogo mesečevih krugova i leta, ali njena braća još su u danu kad se rodila, danu kad je njena majka umrla.

Kad god dva starija brata putuju na istok jer kažu da ih nijedna žena u njihovom selu neće, najmlađi dolazi kod nje. Njegovo lice joj kaže da je ceo dan mislio zlo. Moja starija braća imaju sreće da su završili obred pre nego mi majka umre, kaže on. Imaju sreće da su postali muškarci. Ali ti uzimaš moju sreću. Nijedan stariji neće da me obreže i napravi muškarcem jer svi mi prokleti. Pošto je gazio po njoj na zemlji svakog dana osam dana, devetog on gazi po njoj u bodljikavom grmlju.

Ona zna zašto je mrze jer joj govore svake noći. Mali demone, majkoubico, kad će majka prestati da zapomaže, pitaju oni. Kad će prestati da u drugozemlju jadikuje o malom đavolu koji je sekao i goreo kroz njenu ku i ubio je. Devojčica osluškuje ne bi li čula majčin plač u zemlji mrtvih, ali ne čuje ništa. Tišina, onda. Ona čuti jer je biju zato što traži više hrane s manje truleži. Ona čuti kad joj kažu: Ne teraj nas da odemo u drugozemlje i molimo njegovog vladara da te uzme i vrati nam našu majku. Ona čuti jer već zna da oni pokušavaju. Tako kaže srednji brat piton ženi one noći.

Tri brata, svi zli. Najstariji je šiba, ostavlja joj dva traga na licu. Srednji je izgladnjuje, kaže ona misli da je žena pa neka sama sebi sprema hranu. A najmlađi, on je najgori jer mu niko ne daje obredno obrezivanje da ga napravi muškarcem i to samo zbog nje. Ubiću te pre nego što postaneš žena, kaže joj. A kaže joj i ovo. Uzeću nož i sam ću iseći tvoju ku glavicu jer se nijedna žena ne usuđuje da te dodirne. Dok ti je i dalje u pukotini, nisi ni dečak ni devojčica. Ti si čudovište.

Devojčica shvata da to svaki put znači nešto drugo. Kad je prvi put nazivaju čudovištem, češe kožu dok ne prokrvari, ljuta što ne može da nađe krljušt koju bi sljuštila češanjem. Grize nokte kako ne bi izrasli u kandže. Kad joj se pojavi svrab između očiju, ona misli da joj raste treće. Ili da će kosa izdžikljati posvuda po njoj kao tokološu, crnom kosmatom demonu za koga najstariji brat kaže da će je napasti dok spava. Jednog dana izviriše iz termitske humke i vidi ženu koja prolazi pored kolibe

i smeje se njenoj braći što su toliko naopaki da je neko sigurno bacio kletvu na njihovu kletvu. Možda ona jeste čudovište. Mali demon. Majkoubica. Devojčica za koju piton žena kaže da je porasla ne okusivši majčino mleko. Nije ni čudo što joj sisice ne rastu. Njen brat kaže da biljke rađaju plodove svojih imenjaka, dakle, ako oni kažu da je ona čudovište, onda će čudovište postati. A kad godine otpadnu i ona vidi kako ljudi slobodno koriste tu reč, devojčica počinje da misli ako nije čudovište, onda jeste kletva koju je njena majka rodila. Čak nije ni lepa, kaže srednji brat. Devojčica prelazi šakama po koži, oseća svaku grubu kost što štrči, a karlične su najveće i najgore, a ružnoća prelazi iz onoga čega se pribojava u ono što zna.

Ali i njena braća lažu. Gledaj dečake, kako srednji brat krade ogrlicu koju najstariji brat osvaja na dongi pa šapuće da ju je najmlađi ukrao. A onda će dve noći kasnije džinovski piton odgmizati dalje s mesinganom ogrlicom oko vrata. I najstariji brat nije najmlađeg brata, a najmlađi brat zauzvrat tuče malu devojčicu, ali on nije završio. Najmlađi brat stavlja otrov u potok u kome piton žena uvek pije i nju savlađuje tolika bolest da glasnik smrti dolazi pod dahom vetra. Srednji brat viče: Ko je ta jadna bolesna neznanka jer ne može reći nikome, čak ni svojoj braći, da svake noći radi zabranjenu stvar i onda razbija jaja koja žena ponekad rodi u visokoj travi na obali reke. A najstariji, uvek kad je pod palminim vinom, govori o muškarcu koga je ubio i ženi koju je silovao, i muškarcu koga je silovao i ženi koju je ubio. Mesečevi krugovi prolaze i godine prolaze pre nego što ta mala devojčica vidi da ništa što izađe iz usta njene braće nikad ne može da prođe kao istina, čak ni ako kažu da je voda mokra i vatra vruća.

I eto. Rešeno. Rešila je pre deset i dva mesečeva kruga. Oko vrata joj je obruč, a za obruč je vezan konopac. Konopac je dovoljno dugačak da ode iz kolibe, šeta se po bašti, priđe ogradi, šmugne pored trave, svinja, kokošaka, miša i kojih god životinja što žive u svinjcu. Dakle od pre deset i dva mesečeva kruga i

svake zore ona grize konopac blizu vrata, kraj koji niko nikad ne vidi jer ne žele da je gledaju izbliza. Samo malo svaki put, ponekad samo ugriz, a između žvakanja i pljuvanja ona glođe konopac. A onda se pravi da je i dalje sputana, vezuje slab čvor i trza se kao da je prejako vuku. Ali vreme sadnje samo što nije i braća će uskoro doći, vikati: Mala, prljava, vreme je za oranje. Ne. Vreme je za bežanje.

Dan koji bira se smrkava i sunce postaje crno nad glavom. Tamno kao noć. Obruč joj je još oko vrata. Ali ona puži iz humke i obavlja dugački konopac oko pasa sve dok ne izgleda da je zmija ubija stiskom. Mala svetlost je prevari da misli kako je sunce sasvim otišlo, ali ono je i dalje visoko na nebu, nije mnogo prošlo od podneva, prsten gori oko crnog središta. Ona ga predugo gleda pa kad pokuša da potrči, oči joj slepe od svetlosti. U vazduhu je sjaj, na zemlji je sjaj. Sve je jarko i gori u belilo. Kokoške kokodaču, zapanjene zato što ih šutira s puta, a dok trči prema kapiji, devojčica natrčava pravo na njegove grudi.

„Ali ovo ne izgleda kako treba, govno malo.“

Najmlađi brat.

„Kuda bi da ideš?“, pita on.

On prvo misli da je samo trčala kako bi se igrala sa svinjama, jedinim životinjama prljavijim od nje, ali tad vidi konopac obavijen oko njenog tela. Govno malo, kaže i zgrabi je za kosu. Devojčica vrisne od bola, ali neće da plače. Ona viče i šutira, a on odgovara vikom: „Da, deri se i propinji kao životinja“, dok pogledom traži kraj konopca da je zavrti kao čun. Ali utom ga šutne u cevanicu, dobar šut, i on je pušta. Ubilački je pogleda, ne govoreći ništa. Najmlađi brat ispušta mačetu i iz saronga izvlači kožni remen da je bije. Osmeh toliko širok da mu lice izgleda rascepljeno. Ona uzima jednu od stvarčica koje nosi i kad je on napadne kao gepard, treska mu je u lice, malu kozju bešiku ispunjenu njenom pišaćkom starom previše mesečevih krugova pomešanom s prašinom smrvljenih kamenčića koja ga

grebe kad pokuša da otre oči. On urla, zatvorenih očiju. Oslepila si me, zapomaže i kašlje od vatrene pišalice u ustima. Ona ponovo pokušava da beži, ali u otimanju on zgrabi konopac i povlači ga. I vuče i vuče i ona oseća kako se kotrlja dalje, ali je on ipak vuče prema sebi i ništa to ne zaustavlja, zarivanje peta u zemlju, blato, kokošja govna i svinjska govna. Govno malo, više on, uzeću šta uvek uzimam i onda te ubijem, on kaže. Ne traži moju braću, nijedan nije tu da me zaustavi. Eto. Strah prestaje. Braća ne bi došla da je spasu, nego da ga zaustave. Kao da neko vidi da ćeš zgaziti na trn pa upozori trn. On još slep i vuče konopac jednu dužinu ruke za drugom. Ona pušta da je vuče i onda uzima mačetu. Nema još mnogo, osećam to, više on, a ona stvarno nije daleko. Konopac je vuče oko struka, vuče je, steže je, ali ona pušta da se to desi i on sad oseća svinjska govna na njoj. Ona zamahuje iz sve snage i seče.

„Odsekla si mene šaku! Mala kučka! Mala kučka!“

Najmlađi brat urla i kuka i proklinje i traži svoju šaku. Ta mala devojčica konačno potrči. Za njom pleše konopac, sa šakom njenog brata i dalje obavijenom oko njega.

A onda još sunca peče kožu i zaslepljuje oko, i širok drum za dvoje čeze, i utrnulost nogu od tolikog hodanja. Trči od šupe do šupe, od staze do staze, od grma do grma, i od drveta do drveta dok je šuma napokon ne sakrije od njene braće, koja će je svakako tražiti i moliti druge da traže. Četiri dana otkako je imala zaklon, više otkako je okusila hranu i još jedan izlazak meseca pre nego što padne. Devojčica oseća spavanje iako ne sanja, a kad se probudi, kreće se iako joj noge miruju. Konopac bio toliko zategnut da te ubijao kao zmija, kaže promukao glas što pripada ženi koja se naginje nad njom. Gde tvoja majka bude?, pita ona a devojčica se tresu i ne prestaje kao da ju je vazduh prenuo iz omamljenosti. Još jedan dan i truckanje kola joj preseca spavanje. Žena pita: Kuda ideš, mala devojčice, ali devojčica nema odgovor. Nema veze, kaže žena. Oni idu u Kongor.

Vidi devojčicu. Žena iz kola živi u kući u ulici u kojoj je sve plavo. Kuća sa spratom i dvoje merdevine, i još deset žena. Žene sa začaranim ku, muškarci ih zovu. Žena iz kola sebe naziva gospođica Azora, a njih zove svojim kurvama jer se nikad nije krila iza lepih reči. Zašto dovedeš još jednu devojčicu ovamo?, pita žena koja se za sedam dana otkako je devojčica došla nijednom nije obukla. Posao dobar ali spor, odgovara gospođica Azora, koja je gleda kao da se i sama pita zašto je pokupila dodatni teret.

„Treba popuniti jednu prazninu ovde.“

„Ne umem da radim s glinom“, kaže devojčica. Devojke se smeju, ali gospođica Azora bezglasno kaže nešto, kao da broji.

Kad broji dane s gospođicom Azorom, godina skače preko godine, ali ona ponekad želi da skoče unazad. Godina skače preko godine i nabacuje zaobljenost na njene bokove i meso na njenu zadnjicu. Godine joj lome glas pa ga ponovo izglađe i ona nekad ne poznaje sebe. Godine teraju isto oko da vidi istu stvar, ali je drugačije tumače. Tumači muškarce drugačije. Tumači gospođicu Azoru drugačije. Ne, tumači je onakvu kakva je oduvek bila, i kako ona doživljava devojčice. Mi jeste žene zajedno, ali ne zovi nas sestrama, jedna od njih kaže. Te prve godine dve žene odlaze, sledeće godine se jedna vraća. Tri muškarca umiru u kući, jedan dok je u Dinti. Drugi muškarci dolaze po dvojicu, ali treći je bio putnik i moraju da plate trgovcu da ga spali. Mala devojčica koju gospođica Azora dovede kući nema ime, ali pošto je jedina devojčica među ženama, zovu je samo Devojčica. Šalju Devojčicu kod kasapina po iznutrice i papke jer se sažali i da joj više. Devojčica zavisi od dobrote nekih žena i sklanja se od zlobe drugih. Devojčica se krije kad joj jedna žena kaže da se sakrije i ne izlazi jer određen čovek dođe s određenom željom i iako gospođica Azora voli svoju decu, više voli novac. Devojčica se igra u prašini, u

zadnjoj sobi sa štapićem koji naziva sestrom sve do dana kad se probudi i ostavi štapić sestru na podu. Devojčica gleda kako žene budu sve osim kurvi do noći. Za to vreme je gospođica Azora posmatra. Kaže ona o Devojčici: Rasteš s godinama, ali lice ti previše grubo, kao da vidiš samo ljude koji su se ogrešili o tebe, i brada ti previše šiljata, oči preduboke, nos prevelik, sisice premale, noge preduge, šake previše vešte a jezik prebrz. Onda grabi Devojčicu i skida joj haljinu preko glave. Ona se stresa jer uči šta je sramota u godinama dok se pokrivala u kući u kojoj žene ne pokrivaju ništa. Odbaci to sranje, kaže joj gospođica Azora dok zagleda devojčicu. Sramota je nešto što se ne može ni kupiti ni prodati. I tvoja ku se menja, kaže, pa naloži Dinti da donese nekoliko krpa.

„Mesec uskoro dođe da uzme ono što hoće od tebe“, kaže ona.

„I muškarci dolaze posle toga“, dodaje Dinti i prasne u smeh.

Reči gospođice Azore ubrzo se obistinjuju i prvi put donosi bol u Devojčicine bradavice, nadima joj trbuh, boli joj glavu i tri noći ostavlja tragove krvi gde god da sedne. Donji deo stomaka udara je pesnicama iznutra, a bol joj odjekuje u podnožju leđa i spušta se butinama. Devojčica ne prestaje da plače. Nikad nisam videla neka ima tako teško, kaže gospođica Azora pre nego što je spuste u kadu i sipaju joj mlaku vodu po ramenima. Gospođica Azora joj miluje glavu i peva joj uspavanku. Ne budi tužna, Devojčice, sad si žena, kaže ona.

Polu mesečevog kruga kasnije gospođica Azora je premešta u najmanju sobu u kući, onu koju zovu Kredenc. Jeste njen prvi krevet, debeli čaršav napunjen perjem, a u uglu lavor i bokal s vodom, ne za piće. Iste noći jedna od deset žena dolazi u njen krevet kroz prozor tačno iznad njega. Ja sam, Janja, kaže ona. Žena je gleda, uzdahne glasno i dugačko, pa kaže: Ne misli da je ono što Azora radi milosrđe. Ona te samo sprema da budeš sledeći zabranjeni ljljan. Zabranjeni ljljan je za muškarca s naročitim potrebama, ali nema ničeg naročitog u vezi s njima osim debele kese s novcem. Takvi muškarci gledaju drugarice s

kojima se njihove male kćerke igraju i jedva suzbijaju žudnju da zgrabe jednu i odvuku je u žbunje. Ali ona će prvo da čeka, da još malo porasteš, da te još malo podgoji. A evo šta će onda da uradi. Jedne noći će bez upozorenja da pošalje muškarca kod tebe. Voli tako da radi, da ih samo pusti na tebe, pa da kasnije objasni kako uvek možeš da odeš ako ti se ne sviđa. Tako će da uradi, to uradila svima mi. Ali ovo možeš da učiniš, kaže Janja iako ne govori ni reč o tome šta se desilo poslednjem zabranjenom ljljanu. Daje Devojčici vrećicu i kaže: Stavi samo kao vrh prsta u onu činiju i pobrini se da popiju.

Prva četiri muškarca ostavljaju debelu kesu s novcem i širok osmeh kod gospođice Azore, kažu da je ležanje između one kao ležanje na oblaku. Taj oblak nije između njenih nogu, već jastuk na kome svakakvi muškarci zaspe. Ali peti muškarac je siluje dugo kao dve pesme koje joj odjekuju u glavi pre nego što popije napitak. Muškarci se uvek probude izmoždjeni i ponosni, sigurno misleći kako ostavljaju blizance kopilane u njoj. Ali posle petog, ona počinje da ih pljačka.

Njena vreća se puni. Zlato, srebro, gvožđe, školjke kauri i metalne poluge. I minduše, nosne alke, prstenje za prste, ogrlice, orasi kola, čudesne bobice, amajlije, privesci, osušeno srce, životinjske kosti, figure za bavo, žad, drveni fetiši, kaolin i figurica isečena u oniksu. Muškarac kaže svojoj ženi da je sigurno ispala na putu, u reku, izgubljena na moru, ili ukradena iz odeće. Mnogo je lakše oprostiti se od njih iako znaju ko je uzeo, jer samo je objašnjenje kako se nešto vratilo gore od reči da je nešto dragoceno nestalo. I dalje se vraćaju i traže devojčicu s oblakom među nogama. Azora misli da se nešto čudno dešava jer ta devojčica nema ništa što bi općinilo muškarca, ali ne buni se zbog novčića koje joj donosi.

Određene stvari se događaju. Maganati džara, dvanaesta noć meseca cikava. Muškarac radi ono što osećaju da moraju, a žena se snalazi kako umeju. A u kući gospođice Azore, gospodarica psuje zbog slabe noći. Većina je u predvorju u kome

gospođica Azora dočekuje muškarce i ugovara račune. Janja i jedna žena sede jedna naspram druge, druge dve zajedno stoje pored desnog prozora, Devojčica sedi na podu u drugom kraju sobe, dalje od šamarajuće šake gospođice Azore. A ona ne može prestati da ide tamo-amo dok psuje. Sujeverje o noćnom nebu, kaže jedna žena, ali to ne zadovoljava gospođicu Azoru. Počinje da se pita kruži li nova glasina o ženama, grđa od svih onih ranijih koje nikad ne zaustavljaju muškarce, ali zbog kojih se njihove supruge bolje osećaju. Oni kažu da mi ponovo imamo gadnu žensku bolest? Ona pita, ali niko ne zna da odgovori jer nijedna od njih ne viđa druge žene osim onih u kući. Ako muškarac ne dođe kod ku, onda ku mora da ode kod muškarca, kaže gospođica Azora i naređuje Janji da izađe na ulicu i spusti haljinu kako bi joj muškarci koji prolaze videli grudi.

„Zašto ja, gospođice Azora?“

„A šta misliš, devojko? Zato što su Dintine sise mršave kao u kože i zato što neću dvaput da kažem, eto zašto. A sad idi...“

Polako a ipak brzo se desi. Jedan dugačak crn prst obavija vrat gospođice Azore, pa dva, pa tri, pa četiri. Pre nego što ijedna žena vrisne, ono zgrabi gospođicu Azoru, podigne je s poda i zavitla u zid s druge strane sobe. Ona na podu i nepomična. Žene sad vrište i trče. Niko ne čuje kad ono dođe, niti vidi niti nanjuši. Dva koraka unutra, sad se vidi da je muško, a urliče toliko glasno da nekim ženama krvare uši. On izgleda kao nešto što bi se sporo kretalo, ali dok trepneš grabi drugu ženu koja pokušava da beži pa i nju zavitla. On urliče i lomi stolicu. On, stvar. Toliko visok da glavom očeše tavanicu, jedna ruka mu je tanka i slabačkog izgleda, druga se vuče po podu i debela je kao telo mu. Dve noge visoke kao drveće, ali jedna kraća od druge. On se pomera i jurca poput pauka, udara velikom šakom i lomi stolove i urne i vaze, i baca sve oko čega obavije dugačke prste. Tad ugleda devojčicu i ponovo urlikne. Ide pravo na nju. Ona se penje merdevinama brzo – nikad se nije tako brzo pela – pa trči u svoju sobu. Lomljava, urlikanje, vrištanje približavaju se

sve dok ne iščupa mala vrata. Zver, i dalje krešti. Devojčica se toliko tresе da svakim treptajem baca suze.

„Bolje zahvali bogovima što nisi dečak lopov. Inače bih morala da zovem deset muškaraca da izvuku Ukundunku iz tvoje male rupe za sranje“, kaže ta žena.

Ona, gospa izgleda kao da je od velikog plemenitog roda i značaja. Njene tamne usne i širok nos se mršte, ozlovoljene obrve sede ispod šare od belih tačaka koje joj se spuštaju niz levi obraz. Na glavi joj ighidža kao veliki crni cvet, a oko ramena dugačko belo ćebe basoto s crnom šarom ratnika s kopljem i štitom. Visoka žena i široka, mada nije debela. Izgleda kao da može odjednom da nosi svu svoju decu. Obrazi žene koja se smeje bez upozorenja, bez šale. Mala devojčica se još tresе. Ukundunka udara šapom po njenim čaršavima za spavanje kao da pokušava da je privuče.

„Gde je, mala devojčice?“

Mala devojčica ne može da izbaci reči. „Gde... gde... gde...“, kaže ona.

„Talisman, budalo mala. Moja figurica u oniksu. Ne teraj me da ponovo pitam ili ću ga pustiti da te pretraži.“

Ukundunka obara glavu pred njom. Glava dugačka kao konjska, oči nalik vučjim, zubi kao u krokodila. Zadah kao ona ne zna šta.

„Oni su jedno, razumeš me? Ukundunka i talisman, oni su jedno. Ispričaću ti priču. Jednom, dugo pošto smo se venčali, kažem svom mužu: Najdraži mužu, svi znaju da si važan čovek. Svi znaju da zbog važnih poslova kasno uveče dolaziš kući. Bogovi znaju koliko brinem. Toliko brinem da zamolim jednog vrača u duhu bliskog bogovima da mi napravi nešto što će mi čuvati muža. Da, muža, kažem. Uvek nosi ovaj talisman i Ukundunka će te čuvati. Važan čovek kao što si ti, s neprijateljima posvuda, pa, mogao bi da budeš u jarku! I svake noći, ako okrenem peščani sat više od pet puta i nema traga od mog muža, pošaljem Ukundunku da potraži talisman. Da

ga čuva, razumeš me? I gle, jedne noći ne samo da dođe kući kasno nego dođe bez njega. Izgubio ga, kaže. Kaže, ne muči se nađeš talisman jer ne znam gde nestade. Kažem: ne brini, mužu, uskoro nađem i pobrinem za onog koji ga je uzeo. A sad vidi kako leži na grudima jedne kurve.“

„Nisam kurva.“

„U kurvinskoj si kući. Nije velika verovatnoća da si monahinja.“

„Nisam kurva.“

„Nisi kuvarica.“

„Nisam nikakva kurva, o.“

„Zašto onda ova soba miriše na muškarce?“

Mala devojčica nema odgovor. Mogla je da kaže: da, soba smrdi na muškarce, ali taj smrad nije na njoj. Ali priča o otrovima za spavanje dospela bi i do gospođice Azore. Žena plemenitog roda je duboko zagleda, proučava je.

„Možda mu možeš dati dete. Ja svakako neću da napatim jedno, svakako ne s njim. Ha, zaprepašćenje na tvom licu. Stvarno si dete.“

„Nikad nisam kurva. Nikad nisam kurva ni s jednim od njih.“

„Nikad, a?“

„Ja ih pljačkam.“

Ženino piljenje je uznemirava više od Ukundunkinog sikanja. Ali tad se mrštenje pretvara u osmeh.

„Zlato? Kauriji? Novčanice? Pričaj mi, devojčice.“

Mala devojčica može samo da ponovo pilji u nju. Pita se rade li odrasle žene to, otkrivaju i otkrivaju, iznenađuju i iznenađuju, sve dok ne počneš da očekuješ samo čuda od njih.

„Uzimam sve što imaju što ne bi trebalo da slobodno visi. I zadržavam to jer nam gospođica Azora ne daje ništa.“

„Baš ništa? Tvoja odeća?“

„Mi kupimo. Kažem ona nam ne daje ništa. Osim jednog. Ona svima nama daje silovanje kad nas prvi put proda i muškarcu naplati trostruko. Zato im napravim napitak i onda opljačkam.“

„Eh. Dakle oni ne uzimaju ništa od tebe, ali ti uzimaš mnogo od njih? Vidi ovako, devojčice, u pogrešnoj si kući.“

„Neću da ostavim jednog korisnika zbog drugog.“

„Ko kaže da uopšte ima koristi od tebe?“

Mala devojčica te večeri odlazi sa ženom plemenitog roda. Gospođica Azora ne kaže ništa. Gospođica Azora se ne pomera s mesta na koje ju je Ukundunka bacio pa ko zna kakva joj je sudbina. Žena plemenitog roda pita devojčicu za ime.

„Nemam ga.“

„Molim? Kako te ljudi zovu?“

„Mala, govno malo, mala devojčice, kurvo mala, devojčice, zabranjeni ljiljan.“

„Dosta. Izaberi ime i tako ćemo te zvati.“

„Zvala sam majku Sogolon.“

Vidi kako devojčica uzima ime svoje mrtve majke, pre sto sedamdeset i sedam godina. Sto sedamdeset i sedam puta ot-kako se velika tikva koja je svet obrnula oko sunca.

Sogolon.

DRUGO POGLAVLJE

„Sogolon, prestani da nalećeš na zidove. Više nisi mala devojčica.“

Vidi devojčicu. Ona želi da kaže gospodarici Komvono kako joj nije navika da se zaleće u zidove niti želi da se povredi. Ali radoznalo je, osećaj da udariš o nešto toliko kruto, što ne prihvata udarac kao pamuk, ili ne učukava udarac kao zemlja, ili ne dozvoljava da utoneš u njega, kao blato, ili da uzmeš malo, kao glina. Novo je osetiti da će te zaustaviti bez obzira na to koliko se zatrčiš. Jer put napred ne može da bude kroz nešto ako je prepreka od kamena. Nema odbijanja, nema odjeka, nema zvuka, konačnog. A ipak to nije kamen, iako kamen pomogao da se to napravi. Grubo i zrnasto, ali ne kao zemlja, više kao pesak, kao da je neko našao način da spoji pesak i napravi ga jačim od drveta. I hladan, zid je uvek hladan, kao oštrica sekire koju kuvarica rano ujutru ubacuje u vrč vina da bi ga rashladila. Dva jutra, možda tri, možda deset, ona ide do nekog zida, možda do mračne kuvaonice, zadnjeg zida što gleda na baštu, unutar ambara za žitarice, bilo kuda gde je niko ne vidi, i liže zid.

Takvi zidovi, ukus nije jedina razlika. Otkako Sogolon prvog dana ulazi na zadnja vrata, i gotovo svakog dana posle toga,

gospodarica se hvali da ovo nije obična kuća. A svakako nije neka bedna kongorska nastamba, nego kuća dostojna bilo kog velikog gospodara iznad peščanog mora. Ne žalimo troškove da nam kuća izgleda kao iz istočnjačkog sna, kaže gospodarica. Sogolon još ne bude ni u jednoj kongorskoj kući pa nema s čim da je uporedi. Prvo, tavanica, koja je viša od muškarca kad stoji na ramenima drugog muškarca. Zidovi grubi kao kamen, ali ipak oblikovani rukom, kao blatna kuća iz Mitua. Veći prozori od svih kongorskih kuća, gde izgledaju kao vratanica. Oštre drvene potporne grede, visoke i van domašaja, kao životinjski brkovi na zidu a na njemu vise kaiševi, mačevi, maske, fetiši i štitovi. Niže, ali ipak više visoko, tkanine iz celog Severnog i Južnog kraljevstva i dalje. Odmah pored levog prozora, gospodareva stolica na koju ne dozvoljava nikome da sedne. Rob jednom sedne tamo, priča kuvarica. Gospodar naloži starešini da bičuje dečaka dok mala budala više ne razlikuje vodu od pišacke. Po celoj kući ćilimi i jastuci na podu za sve koji hoće da sednu. Sve u crvenim i žutim i zelenim i plavim šarama.

Ali mnogim danima Sogolon tumara i nađe se u novoj sobi. Ili sobama koje su pre jednog mesečevog kruga izgledale veliko, a sad su male. Sobama nekad vrućim, a sad su hladne. Sobama koje su nekad bile desno pored kuvaonice, sad su daleko niz hodnik u delu kuće u koji čak ni gospodar ne ide. Soba se nije pomerila, to ona zna, ali čini se da jeste jer ih ima previše da bi se sećala koja je koja. Možda zato ne može da izbroji koliko ljudi tu živi. Gospodarica i gospodar. Debela kuvarica, čije ime ne zna i koja nikad nije osetila potrebu da ga podeli. Mršava robinja, koja se predstavlja kao robinja pre nego što otkriva ime, Nanil. Dečak koji se brine o gospodarevim konjima, to saznaje od kuvarice. A onda jednog dana vidi tog dečaka kako izvodi konja i istovremeno mete krov. Blizanci, ali niko joj nije rekao. Ukoliko ne moraju, niko ne razgovara s njom.

Ali više nisi mala devojčica, kaže gospodarica Komvono, a to različitim danima ima različito značenje. A devojčica se ne

pita kad je prestala da bude mala devojčica, već kad je počela. Kokoška nikad ne kaže da je bila mala, niti koza kaže da je bila slaba kozica. Ko je mogao da joj kaže osim njene braće i gospođice Azore? A za gospođicu Azoru je devojaštvo bilo gubljenje vremena, trapavo stanje koje bi pametna žena trebalo brzo da odbaci. Ali budi vesela, govorila je, jer neki vole što izgledaš kao mala devojčica.

Gospodarica Komvono joj nekoliko puta govori da je njena krajnja korist izvan ove kuće, ali njoj se kuća sviđa. I zbog njenih reči se pita da li je gospodarica sprema kao dar kući monahinja, ili taboru starijih u zamenu za život s više zlatnika koje gospodarica voli da broji. Čuj gospodaricu Komvono. Zamisli to, a?, kaže ona i uzima još novčića. Zamisli kuću u koju gospodar donosi samo svoje ime. Ni novčiće, ni novčanice, ni kaurije. Njegovo ime njegova jedina korist. Lutajući pesnici, koji beleže porodičnu prošlost u stihu i pesmi, mogu da prate njegovu lozu sve do osnivanja samog Fasisija. Komvono, gepardi stare savane. Kad bi samo bili pravi gepardi. Kad bi samo bili ma šta stvarno što može da se kupi ili proda ili dâ. Ali ipak se mnoga vrata otvaraju, a retka zatvaraju kad imaš ime Komvono.

A taj gospodar. Svi su postali jedan muškarac, oni što dolaze u njenu sobu, pa ga ne razlikuje od drugih. Oni zaspe na njenom oblaku pre nego što i progovore, a oni koji pokušaju da razgovaraju nisu mislili da je ona vredna priče. Na kraju krajeva, ne plaćaju tu rupu, ukoliko žena nije Dinti. A onaj koji nije pričao i nije pio vino silovao ju je. Ona ostavlja trag u glavi, sećanje na njihov miris ako ne na lica, i zakletvu da ih jedne noći poseti s nožem. Ali kad vidi ovog gospodara, ne može da odredi je li on prvi muškarac, ili poslednji, ili bilo koji od njih. Vidi ga, u tome je stvar, ne upoznaju ga. Nikad ga ne upoznaje, čak i kad ga prvi put vidi. Robinja joj kaže: Devojčice, nemoj čak ni da gledaš prema njemu jer on je čovek koga su nekad zvali na kraljevski dvor. A kad Sogolon pita zašto ga više ne

zovu, robinja samo odvrća: Šta ti zamišljaš ko si da očekuješ od gospodara srednjih zemalja da ti polaže račune? Devojčica kao ti mora da bude kao vazduh za takvog muškarca. To znači da nikad ne smem da mu se nađem na putu, pomišlja Sogolon jer, iako ih ona izgovara, nijedna od tih reči ne potiče od Nanil.

Ali iako se ne seća tog gospodara, primećuje da se on seća nje. Vidi mu to na celom licu, pogotovo u očima koje se iskolache kad se zapanji, igraju kad je vešt, čvrsto stiskaju kad je ljut, isprazne se kad se pretvara i zatvaraju kad osporava. Bar nikad ne namiguju od požude, čije se pojave i dalje boji. Sve to vidi i gospodarica i toliko uživa u tome da se Sogolon pita je li to kakva igra. Počuj ih, u ložnici gde se gospodar sprema za drugi počinak, a gospodarica se oblači i sama pravi svoj amčokozo, crta tačkice od belog okera od leve obrve niz nos, usne, do krajnje tačke na bradi. Ide da se vidi s nekim značajnim, ili se sprema da uradi nešto značajno.

„Ženo, ti samo nađeš tu devojčicu običnog roda i dovodiš je ovamo kao da je neki ljubimac kojeg je porodica odbacila?“

„Mužu, ti gubiš talisman. Ja samo idem da ga pronađem.“

„I završiš s ovom devojčicom?“

„Tako izgleda. Možda su bogovi odlučili da nas blagoslove nekim plodom. Onda dobro što sam je našla...“

„Možda ti bogovi našli lopova.“

„Onda je ona veoma vešta, dragi mužu. Kako ti je skinula s vrata?“

Gospodar kratko ćuti. A onda pita: „G... gde je nalaziš?“

„U nekom jarku, mužu. Tamo je odmah pored talismana kao da ga čuva. Izgledalo je kao znak. Veruj bogovima.“

„Nekom jarku? Kom jarku?“

„Jarak je jarak, dragi mužu.“

„Ne može da ostane u ovoj kući.“

„A kuda da ode? Ona je samo devojčica koja se ne koristi. Kuća se povećava. Potreba za slugama veća. Šta ti je ona?“

„Meni? Čak i ne poznajem devojčicu.“

„Pa, ti stalno govoriš da hoćeš dete.“

„Nikad to ne govorim, o.“

„Istina. Reč od tebe bila: Jalova kučko, gde su moja deca? Hoćeš ubiješ moju porodičnu lozu. Pa ovo je novi dan za tebe i za ovu kuću. Deca možda ipak dođu. Ili jedno je već ovde.“

„To nije dete.“

„Ona nećije dete.“

„Ne sviđa mi se.“

„Ne poznaješ je.“

„Jebo bogove, ženo. Hoćeš da me namerno žestiš?“

„Žestim? Kako to, mužu? Ona kaže ona našla talisman u istom jarku u kome mi je našli. To je svakako božje delo. Kažem sebi: Ženo, zašto bi tvoj muž išao pored nekog jarka? U četvrti Galunkobe? Kako ogrlica mu spala s vrata kad traka nije pukla? Zašto on uopšte hodio? Ali bogovi uvek kažu veruj da muž vodi u istini pa odlučila da to radim. Ali pošto je ova devojčica pazila na ono što je sigurno za mene, za nas, muškarac poznat po dobrim delima kao ti svakako treba da čini dobro njoj.“

„Onda joj baci tri zlatnika i oteraj je.“

„Kao neku kurvu?“

Gospodar Komvono kašlje. Kaže da ne zna ništa o trampici s kurvama. Sogolon sluša iz hodnika, skrivena od pogleda. Niko ne čuje njeno kikotanje. Ovo je lukava žena iako ne govori Sogolon ništa osim svega što radi pogrešno. Devojčice, jedeš pogrešno. Ne žvaći prežvakanu hranu kao krava. Ovako se jede. Pogledaj komad hleba pre nego što ga pojedesh i ne kidaj komade šire od svog dlana. Zahrati kozji gulaš, ali ne više od vrha prsta. Žvaći polako i nemoj da iko čuje ili vidi šta žvaćeš jer će se svi zgaditi. Devojčice, pogrešno si se oprala. A to znači da se uopšte ne pereš osim kad pretim da izbacim tvoj smrad i tebe iz kuće. Ovako se pere. Idi u vodenu kabinu pored ambara sa žitom i trljaj kožu peskom. Trljaj se između grudi, ispod stopala, trljaj lakat sve dok ne izgleda kao kokošja peta, ali nežno peri ku, samo s malo vode inače ćeš je pokvariti. Devojčice,